

LEBRIS

We know
books

**O MINUNE
DE COPIL**

Roy Jacobsen

Capitolul 1

Totul a început când eu și cu mama aveam de zugrăvit. Asta însemna că eu zugrăveam partea de jos a peretelui, pentru că eram cam mic de înălțime – era un chin –, în timp ce ea stătea pe un scaun de bucătărie și se concentra pe bucata de sub tavan. În ritmul acela ne-ar fi luat câteva luni să terminăm un perete. Dar, într-o seară, a venit doamna Syversen, s-a uitat la munca noastră cu brațele încrucișate peste bustul ei generos și a spus:

- Gerd, de ce nu încerci cu un tapet?
- Tapet?
- Da, vino cu mine!

Am urmat-o pe doamna Syversen, care stătea vizavi, pe același coridor cu noi: nu mai fusesem în apartamentul ei, chiar dacă locuiam vizavi unii de alții de câțiva ani și Anne-Berit locuia acolo, o fată de vârsta mea din clasa paralelă, la fel și cele două surori mai mici ale ei, gemenele în vârstă de șase ani al căror nume apărea frecvent în discuție atunci când mama avea ceva de împărțit cu mine.

LIBRIS

We know
books

– Uită-te la Reidun și la Mona, asta era placa pe care o auzeam la nesfârșit.

Sau o invoca pe Anne-Berit care, conform doamnei Syversen, considera statul în casă, unde îi erau patul și mâncarea, mai distractiv decât a fi afară, în stradă, unde viața însemna o mulțime imensă de clădiri, de blocuri și de case cu acoperișuri de țiglă printre blocuri având dedesubt câmpuri acoperite de iarbă cu trunchiuri de copaci, și bușteni și pâraie limpezi, cu tufișuri dese și cărări ascunse, unde puteai să aprinzi focuri din resturi căzute de pe acoperișuri și bulgări de gudron și bucăți de lemn și să construiești colibe cu două etaje, pentru care se duceau bătălii vestite, între cei măreți și cei invincibili, edificii care puteau fi rase de pe fața pământului dintr-o clipă în alta și trebuiau reconstruite în ziua următoare, niciodată de cei care le-au dărâmat. Cei care construiesc și cei care distrug nu sunt niciodată aceiași. Spun asta pentru că eu eram un constructor, chiar dacă eram mic și plângeam mult când ne găseam castelele ruinate; se vorbea de represalii și de răzbunări sângeroase, dar vandalii n-aveau nimic de pierdut, poate doar buna lor dispoziție și rânjetele lor largi, deja se vedeau semnele unei divizări între cei care aveau ceva de pierdut și cei care n-au avut și nu vor avea vreodată niciun plan de-a câștiga măcar o boabă. Iar lumea aceasta nu avea nimic de oferit pentru Anne-Berit și pentru surorile ei, ele nici nu construiau, nici nu distrugau, ele stăteau în jurul mesei din bucătărie și mâncau cât era ziua de lungă din câte puteam să văd eu, de data asta cu domnul Syversen

prezidând din capul mesei într-un maiou din plasă și cu bretelele atârându-i peste niște coapse impresionante ca un buldozer, care se umflau peste marginea scaunului fragil pe care stătea.

Pe pereții salonului din apartamentul familiei Syversen am văzut, pentru prima dată, tapetul cu motive florale mari, care, în decursul anilor șaiszeci, va transforma casele clasei muncitoare norvegiene în mici jungle tropicale, cu rafturi subțiri pentru cărți făcute din tec și susținute de o armătură rafinată din alamă printre liane și un colțar cu dungi maro, bej și albe, luminat de becuri mici, aproape invizibile, montate sub rafturi ca niște stele strălucitoare. Puteam să văd privirea calmă și distantă a mamei mele, apoi un început de entuziasm de față care putea dura de la trei la patru secunde, știam, înainte de a lăsa loc timidității ei naturale, care, la rândul ei, se termina cu expresia unei stări de spirit realiste: „Nu, *noi* nu ne putem permite așa ceva. *Noi* nu putem face asta.” Sau: „Asta nu e ceva bun pentru *noi*.” Și așa mai departe. Și auzeam de multe ori „asta nu e pentru *noi*”, pentru mama și pentru mine, pe vremea aceea, pentru că pe atunci ea lucra doar cu jumătate de normă la magazinul de încălțăminte din cartierul Vaterland din Oslo ca să poată fi acasă și pregătită atunci când mă întorceam de la școală și, prin urmare, nu credea că avea mijloacele necesare pentru a-și trimite băiatul în vacanță, ceea ce spunea de fiecare dată când primăvara era pe sfârșite, de parcă eu într-adevăr aș fi vrut să fiu trimis undeva, eu voiam să stau acasă, cu mama, chiar și vara; mai erau mulți în cartier care stăteau acasă în

LIBRIS | We know books
 timpul verii, chiar dacă era ceva obișnuit pentru oameni să pretindă că nu făceau asta sau măcar să spună că nu-și doreau să meargă în vacanță.

– Nu e cam costisitor? a întrebat ea, folosind un cuvânt pe care-l utilizează doar când suntem cu alții; între noi spunem „scump” și vorbim serios când spunem asta.

– Nu, deloc, a răspuns doamna Syversen, care avea obiceiul să citească revistele suedeze pentru femei – spre deosebire de mama, care le citea numai pe cele norvegiene –, și a scos un teanc de reviste suedeze de pe un raft din pădurea tropicală și le-a răsfoit și le-a deschis la un articol din Malmö, chemându-l pe domnul Syversen din bucătărie în timp ce făcea asta și cerându-i să-i arate lui Gerd bonurile.

L-am privit pe omul masiv, care a chicotit: „că bine zici”, și care era amabilitatea întruchipată, cum a mers greoi spre bibliotecă și a deschis un sertar care de-abia era destul de mare pentru a încăpea în el o ilustrată, mirosul ciudat de bărbat harnic mi-a invadat nările și m-am gândit, cum făceam de fiecare dată când această uriașă ființă umană ajungea prea aproape de mine, pe scări sau în camera de zi, că poate să fiu fără tată nu era un lucru așa de rău, chiar dacă domnul Syversen era amabil și destul de inofensiv și întotdeauna avea o remarcă plăcută despre un subiect care nu mă interesa. Cu alte cuvinte, soția lui era cea care era responsabilă pentru cele trei fete bine-crescute care încă mai stăteau în bucătărie și mestecau în tăcere în timp ce ne aruncau priviri pe furiș.

Remarcabil a fost că mama n-a fost în stare să ignore acele bonuri cu expresiile ei obișnuite; de fapt, tapetul într-adevăr nu era prea „costisitor” și nici măcar nu a fost cumpărat din Suedia, ci dintr-un magazin de bricolaj, Agada Manufaktur og Myklebust din centrul Årvoll, de lângă bancă, de unde ne cumpăram mâncarea, din nu știu ce motiv nu mergeam la Lien din Traverveien sau la Omar Hnasen de pe aleea Refstad și de unde, până anul trecut, mama a închiriat un congelator până când a devenit prea scump sau până când am descoperit că nu știam ce să facem cu el; până la urmă, aceștia erau anii Zidului Berlinului și ai președintelui Kennedy, dar cel mai mult cred că era epoca lui Iuri Gagarin, rusul care a uimit lumea întreagă întorcându-se viu de la o moarte sigură. Mai mult decât atât, era și vremea în care un Jaguar Mark II costa 49300 de coroane norvegiene, o frântură de informație pe care o menționez aici nu doar ca pe o simplă curiozitate, dar și pentru că am văzut acest preț și această mașină la o expoziție auto de pe stadionul Bjerke Trotting și n-am mai putut s-o uit, poate și influențat de faptul că știam că am plătit la Cooperativa Locuințelor un avans de 3200 de coroane și asta însemna că Jaguarul valora cât șaisprezece apartamente, un bloc întreg, cu alte cuvinte. Și orice sistem care echivalează o mașină cu locuințele a șaptezeci și șase de ființe umane vii și nevătămate, de toate vârstele, ca acelea care locuiau la nr. 3, ăsta e genul de cunoaștere care te lovește ca un tren de marfă când ești tânăr și n-o mai poți uita. Gândește-te la toate mirosurile, fiecare familie are mirosul ei

propriu, diferit de al celorlalte și toate chipurile și vocile, corul disonant al cartierului, uită-te la corpurile lor, la hainele și la mișcările lor în timp ce stau acolo cu mânecele suflecate, mâncându-și cina, certându-se, râzând, plângând, tăcând sau mestecând de treizeci și două de ori pe fiecare parte. Ce poate avea un Jaguar ca să se poată compara cu toate astea? Un revolver în torpedou? Cel puțin atât. M-am gândit mult la acea mașină, poate mult prea mult, era verde-închis.

– Dar să știi că mai e și prețul tapetului peste asta, a continuat doamna Syversen, de parcă i-ar fi trecut prin minte că prea era ușor totul.

– Nu, nu e, a întrerupt-o domnul Syversen.

Atunci am aflat că numele lui de botez era Frank.

– Frank, ce-ai spus? a zis doamna Syversen pe un ton ascuțit, luând bonurile de la el și supunându-le cercetării ei critice din spatele unei perechi de ochelari negri hexagonali care n-au fost ușor de găsit în mulțimea de figurine din porțelan albastru-deschis și de scrumiere ovale din cositor care erau pe toate rafturile, rafturi care, în opinia mea, trebuiau să fie pline de cărți.

Familia asta n-avea cărți? Dar Frank doar a ridicat din umeri, i-a zâmbit mamei, și-a pus o mână grea pe capul meu cu părul tuns foarte scurt și a spus:

– Ei bine, Finn, tu ești acum șeful acasă, nu-i așa?

O observație care presupun că a fost determinată de vopseaua verde de pe fața mea, de pe degete și din păr și

trebuie să fi părut că făceam munca unui bărbat ca să ne menținem viețile pe linia de plutire.

– Da, e așa de bun... , și în momentul acela vocea mamei s-a frânt, nu m-aș fi descurcat fără el.

Asta e o propoziție care-mi place, pentru că pe vremea aceea nu era nevoie de mult ca s-o dezechilibreze pe mama. Chiar dacă locuiam într-o casă din beton armat cu o mulțime de cuiburi de rândunici în pod și cu vecini care stăteau pe balcon și-și beau relaxați cafeaua sau stăteau ore în șir cu capul sub capota mașinii; eu puteam să citesc și să scriu mai bine decât majoritatea copiilor, iar salariul ei venea la timp, la fiecare două săptămâni, ei bine, chiar dacă nimic nu se întâmpla aici, era ca și cum eram tot timpul înconjurați de pericole pe care am fost destul de norocoși să le evităm până acum, dar, ca s-o citez pe mama, „nu poți învăța nimic de la lucrurile care nu ți se întâmplă“.

– Știi, nu mai sunt așa de puternică precum eram, murmura ea când una sau alta se întâmpla, apoi făcea aluzie – deși n-am întrebat niciodată și nu mi-a dat nicio explicație – la divorțul ei, care cred că a lovit-o ca o avalanșă și a fost doar primul dintr-o serie de incidente dintr-un fel de nenorocire continuă. Pentru că asta putea să fi fost vremea lui Iuri Gagarin, dar nu era în niciun caz vremea divorțurilor; era vremea căsniciei și, la doar un an după divorț, el a și murit, cum spune mama, ca urmare a unui accident de muncă. Tatăl meu a murit într-un accident de macara la Akers Mekaniske Verksted, o companie de construcții navale. Nu mi-l amintesc nici pe el, nici divorțul,

nici accidentul, dar mama și amintește pentru amândoi, chiar dacă nu poți afla detalii clare de la ea despre, de exemplu, cum arăta sau ce-i plăcea sau nu-i plăcea să facă în timpul liber, asta dacă avea parte de așa ceva, sau de unde venea sau despre ce vorbeau în anii fericiți pe care trebuie să-i fi petrecut împreună în timp ce mă așteptau pe mine; chiar și fotografiile le ține închise în dulap; pe scurt, asta e o perioadă pe care am lăsat-o în urma noastră.

După cele două dezastre a venit încă unul, de data asta legat de pensia de văduvă; vedeți, tatăl meu a reușit să se cunune din nou înainte să moară și să facă alt copil, o fată, al cărei nume nici măcar nu-l știam, așa că acum era altă văduvă, pe undeva, care primea banii pe care eu și cu mama ar fi trebuit să-i avem și să-i cheltuim pe pariuri sportive, taxiuri și permanente.

– Ei bine, nu mă-ntreba ce s-a-ntâmplat cu ele, spuse doamna Syversen, resemnată, fluturând facturile pentru tapet, dar nu și cele pentru adeziv.

Cu toate astea, mama a fost în stare să încheie întâlnirea cu vorbele ei simple:

– Hm, bine, o să vedem ce-o să facem în legătură cu asta. Apoi le-a dăruit fetelor un zâmbet de rămas-bun. Ele s-au holbat la noi cu gurile căscate și cu trei mustăcioare de lapte.

– Mulțumesc că ne-ai lăsat să aruncăm o privire. E foarte frumos!

Capitolul 2

A doua zi eram în centrul Årvoll, uitându-ne la tapet. Și asta era ceva senzațional, pentru că mama nu era numai copleșită de necazuri, dar își și lăsa timp ca să gândească bine lucrurile; de exemplu, vopseaua verde pe care tocmai ne aruncaserăm banii nu era un moft absurd, ci rezultatul calculelor laborioase care se făceau de la Crăciunul trecut, de când am fost invitați la cafea și prăjituri de un cuplu în vârstă de la parter, la care toți pereții erau zugrăviți într-o culoare diferită de cea a pereților noștri și am aflat că au făcut-o chiar ei, la modul băbesc, cu pensula.

Cu altă ocazie, mama a trecut să mă ia de la un prieten, din apartamentul lui Essi, în care tatăl a mutat ușa celui mai mic dormitor din camera de zi în hol pentru ca sora mai mare a lui Essi, care avea șaisprezece ani, să aibă propria ei intrare, din hol. Iar acum era ca și cum toate aceste observații – alături de faptul că magazinul în care eram reprezenta viitorul, ocaziile noi și inovațiile, da, se simțea puritatea și optimismul în vasele pictate și în hainele albastre ale vânzătorilor care puteau muta munții din loc – era ca și cum toate astea se contopiseră într-o concluzie importantă.